

Dames en heren, beste collega's,

Het imago van het Openbaar Ministerie - dat onkreukbaar moet zijn, is beschadigd door het verwijtbare gedrag van twee hoofdofficieren, en hoe de top van het OM daarmee is omgegaan.

Dat is bijzonder pijnlijk. Vooral voor alle medewerkers van het Openbaar Ministerie die hiermee niets te maken hebben gehad. Zij hebben er juist voor gezorgd dat het werk en de strafzaken niet hebben geleden onder de interne problemen. Daar heb ik zeer veel waardering en respect voor.

We trekking lering uit het rapport zijn en zullen er alles aan doen om de integriteit binnen het OM te bewaken en te garanderen.

Daar sta ik voor.

Ik dank de commissie voor het uitvoerige onderzoek dat is gedaan. De conclusies en de aanbevelingen neemt het OM over. Het Openbaar Ministerie moet, zoals de commissie terecht opmerkt, gezien zijn wettelijke taken aan hoge standaarden van fatsoen en integriteit voldoen. Het beeld dat met name binnen de organisatie was ontstaan, en dat door het rapport wordt bevestigd, was dat voor collega's in hoge posities andere maatstaven golden. Dat is niet acceptabel.

Hoofdstuk 4

Voordat ik verder ga, wil ik eerst toelichting geven waarom hoofdstuk 4 niet in dit rapport zit. Het College heeft besloten dat hoofdstuk voorsnog niet openbaar te maken. In dit hoofdstuk staat een grote hoeveelheid privacygevoelige informatie over de twee betrokkenen en andere OM'ers. Een belangrijke overweging is dat de overige hoofdstukken van het rapport voldoende inzicht bieden in de conclusies en aanbevelingen van de commissie.

Het uitgangspunt was om het hele rapport openbaar te maken. Dat is een groot dilemma voor ons geweest. Deze afweging is dan ook niet licht genomen. Het OM moet zorgvuldigheid in acht nemen op grond van de Wet openbaarheid van bestuur. Voor het nemen van een dergelijk besluit is meer tijd nodig.

Publicaties

Het Openbaar Ministerie werd vorig jaar mei geconfronteerd met publicaties in NRC. Collega's trokken aan de bel, mogelijk omdat zij zich niet gehoord voelden binnen de eigen organisatie. Het College trekt het zich aan dat collega's intern geen gehoor vonden. Na de publicaties in NRC vorig jaar kreeg het College meer signalen van collega's. Daaruit kwam duidelijk naar voren dat er onvrede was over de relatie tussen twee hoofdofficieren en het feit dat daar niets mee werd gedaan.

De commissie trekt harde conclusies over het gedrag van de twee onderzochte collega's. Gedrag dat niet past bij de kernwaarden van de organisatie. Laat staan dat dit gedrag past bij een hoofdofficier of een procureur-generaal.

Het Openbaar Ministerie ligt onder een vergrootglas als het om het werk gaat, en dat is ook goed. Die scherpe blik is op ons gericht door de samenleving, de politiek en de media. Dat accepteren we en daar acteren we op. Tegelijkertijd ligt de top ook intern onder een vergrootglas, bij onze collega's,

als het gaat om ons gedrag. En dat is terecht. Daar hebben we ons te weinig van aangetrokken, en bovenal niet naar gehandeld.

De hoofdofficier van Rotterdam is vorig jaar mei buitengewoon verlof verleend, omdat zijn relatie met de hoofdofficier van het Functioneel Parket niet verenigbaar was met de Gedragscode Integriteit Rijk. Dat was een gewijzigd standpunt van het College; een van hen had de relatie in het voorjaar van 2016 aan de toenmalig voorzitter van het College gemeld. Het College heeft voor 2016 onvoldoende onderkend dat een relatie tussen twee hoofdofficieren onwenselijk is. De hoofdofficier van het Functioneel Parket werd in juni vorig jaar ook buitengewoon verlof verleend.

Relatie

Het College vindt het onaanvaardbaar dat de twee hun al langer durende relatie tot 2016 altijd hebben ontkend. De relatie bestond al toen de toenmalige procureur-generaal in 2014 werd benoemd tot hoofdofficier in Rotterdam. Dat betekent zij enkele jaren in hiërarchische verhouding tot elkaar stonden en daarom had de relatie gemeld moeten worden. Dat is niet gebeurd.

En ook al zijn er ten aanzien van de benoeming van de hoofdofficier van het Functioneel Parket in 2011 geen aanwijzingen gevonden dat de relatie daar een rol in speelde, betreur ik het beeld dat is ontstaan over bevoordeling. Er had geen betrokkenheid mogen zijn van de procureur-generaal.

Door een dreigende perspublicatie in 2014 en zorg die vanuit het ministerie van Veiligheid en Justitie is geuit, werd de procureur-generaal benoemd tot hoofdofficier in Rotterdam. Het toenmalig hoofd van het Bureau Integriteit bij het OM heeft een belangrijke en goede rol gespeeld bij het bespreekbaar maken van deze relatie. Zij stapte naar het ministerie, omdat zij intern geen gehoor vond. Het is pijnlijk voor iedereen in het OM dat de top niet eerder in staat was signalen over de kwestie op te pikken, de kwestie met elkaar te bespreken en het vervolgens met elkaar op te lossen.

Aanbesteding

Dan kom ik nu bij de aanbesteding. In 2009 is een van de betrokkenen, als procureur-generaal, op niet gepaste wijze betrokken geweest bij een aanbesteding. Het ging om een bedrijf waar een van zijn familieleden eigenaar van was. Het College vindt dat ernstig. Hij had daar vanuit zijn hooggeplaatste positie geen enkele bemoeienis mee moeten hebben en wij hadden dit als organisatie moeten voorkomen.

Onaanvaardbaar gedrag

Het College vindt het gedrag van de twee hoofdofficieren onaanvaardbaar. De hoofdofficier van Rotterdam is sinds gisteren geschorst. Het buitengewoon verlof van de hoofdofficier van het Functioneel Parket is verlengd. Het College is van plan de vacatures van hoofdofficieren van Rotterdam en het Functioneel Parket op korte termijn open te stellen. Alles wat ik hier verder over zeg, raakt de arbeidsrechtelijke relatie tussen werkgever en werknemer en daarom kan ik hier niet verder op ingaan.

Overigens heeft de hoofdofficier van het Functioneel Parket het College recent laten weten dat zij het betreurt dat het Openbaar Ministerie en zichzelf in opspraak zijn geraakt. Ze vindt dat ze in

2013 haar, zoals zij het zelf noemt verdiepte vriendschap, met de procureur-generaal had moeten melden aan de toenmalig voorzitter van het College.

Initiatieven

Het onderzoek van deze commissie heeft de gemoederen binnen de organisatie flink bezig gehouden. Het was in die zin een roerig jaar. Ik ben in gesprek gegaan met collega's, met de medezeggenschapsraad, en met de top van het OM hebben we eerste stappen gezet naar een beter en opener werkklimaat. We hebben niet afgewacht tot dit rapport gereed zou zijn. En de aanbevelingen die de commissie doet, nemen we over. Ik noem kort een aantal punten:

Het College heeft het integriteitsbeleid aangescherpt en vastgesteld dat wanneer er sprake is van een relatie tussen twee parketbestuurders, zij hun functie niet gelijktijdig kunnen uitoefenen.

Sinds 1 januari heeft het OM een nieuw benoemingenbeleid voor de topstructuur. Het College zal, zoals de commissie aanbeveelt, het maximaal aantal zittingstermijnen van hoofdofficieren en procureurs-generaal uitwerken. Daarbij is ook aandacht voor de terugkeer vanuit topfuncties naar het officiersvak.

Het College zal een uitgewerkt plan van aanpak opstellen waarin de aanbevelingen van de commissie op het gebied van integriteit en benoemingen verder worden uitgewerkt naar actiepunten. Daar zullen externe deskundigen bij worden betrokken. Ook is aandacht voor de ontwikkeling van de wijze van besturen van het OM en het toezicht daarop.

Het College is bezig het Bureau Integriteit een nog meer onafhankelijke en sterkere positie te geven binnen het OM, met een eigen budget.

Verder bekijkt het College de mogelijkheid om net als de rechtspraak een visitatiecommissie in te stellen, met een externe voorzitter en deels externe leden. Deze commissie zal kijken naar de kwaliteit en verbeterpunten van de organisatie.

Het College zal dit plan van aanpak waarin ook de overige aanbevelingen van de commissie verder zijn uitgewerkt, voor eind mei aan de minister van Justitie en Veiligheid sturen.

Integriteit

Ik kom aan het slot van mijn verhaal. Het rapport betreft de top van de organisatie. Maar de uitstraling van de publicaties vorig jaar was groter. Collega's zijn in zittingszalen en daarbuiten aangesproken op hun integriteit. Die aantijgingen kwamen vrijwel allemaal op hetzelfde neer: het OM neemt anderen de maat, maar neemt het daar zelf niet zo nauw mee. Dat doet pijn.

Ik heb dat het afgelopen jaar het ergste gevonden, dat al die hardwerkende collega's zijn aangesproken op de situatie, terwijl het niet over hen ging. OM'ers werken dag in dag uit heel hard om Nederland veilig te houden. Dat gaat altijd door.

De top van het OM staat open voor kritiek en staat klaar voor verbetering. Daarbij laten we ons leiden door de kennis en kunde van onze collega's en hun grote inzet. Onze gedeelde waarden rechtvaardigheid en integriteit hebben we scherp in het vizier. Ik kijk daarom met vertrouwen

vooruit en zie een Openbaar Ministerie dat zich waardevol en met energie blijft inzetten voor onze rechtsstaat. Dat perspectief wordt ons óók door de uitkomsten van het rapport geboden.